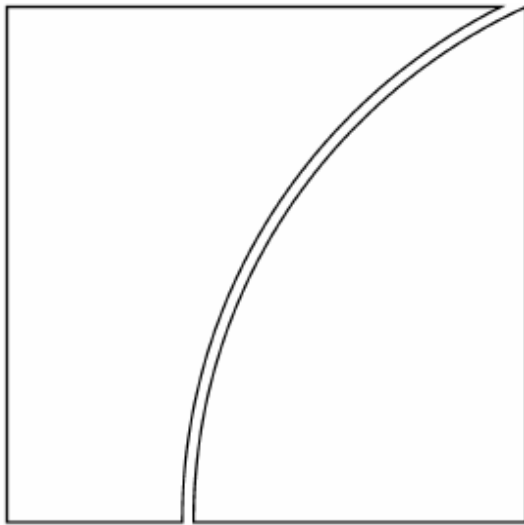

Komitet Bazylejski
ds. Nadzoru Bankowego

**Zgodność i funkcja
zapewnienia zgodności
w bankach**

Kwiecień 2005

Bank Rozrachunków Międzynarodowych

Żadna część niniejszego tłumaczenia nie może zostać powielona w jakiegokolwiek formie, czy to poprzez druk, kserokopię, mikrofilm lub w inny sposób, dla celów komercyjnych, bez pisemnej zgody Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego.

Tłumaczenie ma charakter roboczy. Staraliśmy się dołożyć wszelkich starań w celu zagwarantowania wierności oryginalnemu tekstowi w języku angielskim. W przypadku zaistnienia wątpliwości interpretacyjnych niniejszego tekstu, wersją rozstrzygającą jest tekst oryginału angielskiego.

Spis treści

Grupa Robocza ds. Księgowości Komitetu Bazylejskiego ds. Nadzoru Bankowego	5
Wstęp.....	7
Obowiązki rady w zakresie zgodności	9
<i>Zasada 1</i>	9
Obowiązki zarządu w zakresie zgodności.....	9
<i>Zasada 2</i>	9
<i>Zasada 3</i>	9
<i>Zasada 4</i>	10
Zasady funkcjonowania jednostki ds. zgodności	10
<i>Zasada 5: Niezależność</i>	10
Status	11
Kierownik jednostki ds. zgodności.....	11
Konflikt interesów.....	12
Dostęp do informacji i komunikacja z pracownikami.....	12
<i>Zasada 6: Zasoby</i>	13
<i>Zasada 7: Obowiązki jednostki ds. zgodności</i>	13
Doradztwo	13
Wytyczne i szkolenia	13
Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka braku zgodności	14
Monitorowanie, testowanie i sprawozdawczość.....	14
Obowiązki ustawowe i kooperacja	14
Program zgodności.....	14
<i>Zasada 8: Relacje z jednostką audytu wewnętrznego</i>	15
Inne zagadnienia.....	15
<i>Zasada 9: Zagadnienia przedsięwzięć transgranicznych</i>	15
<i>Zasada 10: Outsourcing</i>	15

Grupa robocza ds. księgowości Komitetu Bazylejskiego ds. Nadzoru Bankowego

Przewodniczący:
Prof. Dr Arnold Schilder,
Bank Holandii, Amsterdam

Komisja Bankowości, Finansów i Ubezpieczeń, Bruksela
Biuro Nadzoru nad Instytucjami Finansowymi, Kanada, Toronto
Komisja Bankowa, Paryż
Niemiecki Bank Federalny, Frankfurt nad Menem
Federalny Organ Nadzorujący Usługi Finansowe (BAFin), Bonn
Bank Włoch, Rzym
Bank Japonii, Tokio
Agencja Usług Finansowych, Tokio
Komisja Nadzoru nad Sektorem Finansowym, Luksemburg
Bank Holandii, Amsterdam
Bank Hiszpanii, Madryt

Komisja Szwedzkiego Nadzoru Bankowego, Sztokholm
Szwajcarska Federalna Komisja Bankowa, Berno
Bank Anglii, Londyn
Komisja ds. Usług Finansowych, Londyn,
Rada Gubernatorów Systemu Rezerwy Federalnej, Waszyngton
Bank Rezerwy Federalnej w Nowym Jorku
Urząd Kontrolera Waluty, Waszyngton
Federalna Korporacja Ubezpieczenia Depozytów,
Waszyngton

Obserwatorzy

Bank Centralny Brazylii

Europejski Bank Centralny
Komisja Europejska, Bruksela
Instytut Stabilności Finansowej
Władze Monetarne Singapuru (MAS), Singapur
Narodowy Bank Austrii, Wiedeń
Saudyjska Agencja Monetarna (SAMA), Rijad

Sekretariat

Sekretariat Komitetu Bazylejskiego ds. Nadzoru Bankowego,
Bank Rozrachunków Międzynarodowych

Marc Pickeur
Karen Stothers
Sylvie Matherat
Karl-Heinz Hillen
Ludger Hanenberg
Dr Carlo Calandrini
Keiji Fukuzawa
Kenji Oki
Guy Haas
Michael Dobbyn
Anselmo Diaz
Fernandez
Percy Bargholtz
Stephan Rieder
Ian Michael
Caroline Morgan
Gerald Edwards, Jr.
Arthur Angulo
Zane Blackburn

Robert Storch

Amaro Luiz de Oliveira
Gomes
Fatima Pires
Vitorio Pinelli
Jason George
Low Kwok Mun
Martin Hammer
Abdulelah Alobaid

Donna Bovolaneas
Rory Macfie

Przypis tłumacza:

Oprócz Walnego Zgromadzenia organami spółki są Rada i Zarząd. W Polsce jest to rada nadzorcza, a np. w krajach anglosaskich - *board of directors*.

Kompetencje *board of directors* na ogół pokrywają się z kompetencjami polskiej rady nadzorczej. W niektórych krajach występują jednak sytuacje, gdzie nie ma zarządu a organem spółki

odpowiedzialnym za jej działalność jest *board of directors* lub gdzie członek *board of directors* jest jednocześnie członkiem zarządu. Przepisy polskiego Kodeksu spółek handlowych zabraniają członkom zarządu jednoczesnego piastowania funkcji członka rady nadzorczej (art. 214. § 1 KSH).

Tłumaczenie *board of directors* jako *rada dyrektorów* mogłoby być mylące dla polskiego czytelnika ponieważ dyrektorzy są na ogół kojarzeni z zarządem. Z kolei tłumaczenie *board of directors* jako *rada nadzorcza* nie jest zdaniem tłumacza prawidłowe ze względu na podane wyżej różnice w kompetencjach tego organu w Polsce i w innych krajach.

W celu uniknięcia dwuznaczności i pomyłki w prezentowanym poniżej tłumaczeniu na język polski dla sformułowania *board of directors* użyto słowa *rada*.

Wstęp

1. W ramach ciągłego doskonalenia rozwiązań dotyczących nadzoru bankowego i rozpowszechniania dobrych praktyk w instytucjach bankowych, Komitet Bazylejski ds. Nadzoru Bankowego (zwany dalej Komitetem) opublikuje ramowy dokument nt. ryzyka braku zgodności i realizacji funkcji zapewnienia zgodności w bankach. Nadzór bankowy musi wiedzieć, że prowadzona jest efektywna polityka zgodności i że istnieją związane z nią procedury, jak też, że zarząd w razie stwierdzenia braku zgodności podejmie właściwe działania naprawcze.

2. Polityka zgodności zaczyna się od góry. Największą efektywność osiągnie w kulturze korporacyjnej podkreślającej standardy uczciwości i prawości, gdzie rada i zarząd dają przykład innym. Dotyczy ona wszystkich pracowników banku i powinna być postrzegana jako integralny składnik działalności gospodarczej banku. Bank powinien stosować wysokie standardy w prowadzeniu działalności gospodarczej i zawsze starać się przestrzegać zarówno ducha jak i litery prawa. Nie bierze pod uwagę wrażenia, jakie działanie banku wywiera na jego akcjonariuszach, klientach, pracownikach i rynkach może prowadzić do niekorzystnego rozgłosu i narażenia dobrego imienia banku nawet, jeśli prawo nie zostanie złamane.

3. Wyrażenie „*ryzyko braku zgodności*” w dokumencie tym jest definiowane jako ryzyko sankcji prawnych bądź regulaminowych, materialnych strat finansowych lub utraty dobrej reputacji, na jakie narażony jest bank w wyniku nie zastosowania się do ustaw, rozporządzeń, przepisów czy przyjętych przez siebie standardów i kodeksów postępowania mających zastosowanie w jego działalności (dalej w tekście występujących jako „*odpowiednie prawa, przepisy i standardy*”).

4. Odpowiednie prawa, przepisy i standardy generalnie dotyczą kwestii takich, jak przestrzeganie właściwych standardów zachowań rynkowych, zarządzanie konfliktami interesów, sprawiedliwe traktowanie klientów i zapewnienie właściwego doradztwa dla klientów. Zazwyczaj dotyczą one też konkretnych zagadnień takich jak zapobieganie praniu brudnych pieniędzy czy finansowaniu terroryzmu i mogą rozciągać się na kwestie podatkowe, mające zastosowanie w kształtowaniu struktury produktów bankowych lub doradztwo dla klientów. Bank, który świadomie uczestniczy w transakcjach odpowiadających potrzebom klientów chcących omijać przepisy sprawozdawczości finansowej i odpowiednie rozporządzenia czy też uniknąć obciążeń podatkowych lub w transakcjach ułatwiających działalność nielegalną naraża się na duże ryzyko braku zgodności.

5. Odpowiednie prawa, przepisy i standardy pochodzą z różnych źródeł, takich jak prawo pierwotne, przepisy i standardy stworzone przez ustawodawców i organy nadzorcze, konwencje rynkowe, kodeksy postępowania promowane przez stowarzyszenia przemysłowe i wewnętrzne kodeksy postępowania stosujące się do pracowników banku. Z powodów wymienionych powyżej, mogą one mieć szerszy zakres niż przepisy obowiązującego prawa i narzucać surowsze standardy uczciwości i etycznego postępowania.

6. Polityka zgodności powinna stanowić część kultury danej organizacji, nie zaś jedynie wchodzić w zakres zadań specjalistów. Niemniej, bank będzie przejawiał większą efektywność w zarządzaniu ryzykiem zgodności, jeśli wydzieli *jednostkę ds. zgodności* działającą zgodnie z zasadami funkcjonowania omówionymi poniżej. Wyrażenie „*jednostka ds. zgodności*” używane jest w tym dokumencie odnośnie do pracowników obarczonych zadaniami związanymi z kwestią zgodności; nie ma jednak na celu narzucania konkretnej struktury organizacyjnej.

7. Istnieją znaczące różnice między bankami dotyczące kształtu organizacyjnego jednostki ds. zgodności. W większych bankach pracownicy zajmujący się kwestiami zgodności mogą stanowić część departamentów, zaś banki prowadzące działalność międzynarodową mogą również dysponować urzędnikami zajmującymi się kwestiami zgodności na szczeblu lokalnym bądź grupy. W mniejszych bankach pracownicy jednostki ds. zgodności mogą być ulokowani w odrębnej jednostce organizacyjnej.

W niektórych bankach ustanowiono odrębne jednostki dla obsługi wyspecjalizowanych dziedzin takich jak ochrona danych i zapobieganie praniu brudnych pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

8. Bank powinien zorganizować swoją jednostkę ds. zgodności i ustalić priorytety w zarządzaniu ryzykiem braku zgodności w sposób spójny z własną strategią i strukturami zarządzania ryzykiem. Na przykład niektóre banki mogą zechcieć włączyć swoją jednostkę ds. zgodności do jednostki ryzyka operacyjnego, jako że istnieje bliski związek między ryzykiem braku zgodności a pewnymi aspektami tego ryzyka. Inne mogą preferować rozdzielanie jednostek ryzyka braku zgodności i operacyjnego, a za to ustanowić mechanizmy wymagające ścisłego współdziałania między tymi dwiema jednostkami w kwestiach zgodności.

9. Niezależnie od sposobu, w jaki bank zorganizuje instytucjonalnie jednostkę ds. zgodności, powinien on zadbać o jej niezależność i odpowiednie zaplecze kadrowe, jasno określić jej zakres obowiązków, a jej działalność powinna podlegać okresowej i niezależnej kontroli przez jednostkę audytu wewnętrznego. Zasady 5 do 8 poniżej rozwijają te ogólne zasady a pomocny przewodnik przedstawia wynikające z nich dobre praktyki. Zasady te powinny znaleźć zastosowanie we wszystkich bankach, choć ostatecznie każdy z nich samodzielnie zdecyduje, jaki jest najlepszy sposób ich wprowadzania. Bank może bowiem kierować się praktykami innymi niż opisane w niniejszym dokumencie. Praktyki takie mimo to mogą być dobrymi praktykami i stanowić dowód efektywnego zarządzania kwestiami zgodności. Sposób wprowadzania zasad zależy od takich czynników jak wielkość banku, rodzaj, złożoność i zasięg geograficzny jego działalności oraz ram prawnych, w których działa. W mniejszych bankach pełne wprowadzanie niektórych szczegółowych rozwiązań rekomendowanych w tym dokumencie może być niepraktyczne, ale za to bank będzie w stanie podjąć inne działania prowadzące do tego samego celu.

10. Zasady przedstawione w tym dokumencie zakładają strukturę władania składającą się z rady i zarządu. Ramy prawne działania rady i zarządu różnią się w zależności od kraju i rodzaju podmiotu. Dlatego zasady przedstawione w tym dokumencie powinny być stosowane z uwzględnieniem struktury władania korporacyjnego w zależności od kraju i rodzaju podmiotu.¹

11. Sformułowanie „bank” używane w tym dokumencie odnosi się ogólnie do banków, grup bankowych i holdingów, w których skład wchodzi głównie banki.

12. Dokument powinien być interpretowany w kontekście innych dokumentów Komitetu, takich jak:
- „Struktura systemów kontroli wewnętrznej w instytucjach bankowych – ang. tytuł: „Framework for Internal Control Systems in Banking Organisations” (wrzesień 1998);
  - „Nadzór właścicielski w instytucjach bankowych” – ang. tytuł: „Enhancing Corporate Governance for Banking Organisations” (wrzesień 1999);
  - „Audyt wewnętrzny w bankach i relacje między władzami nadzorczymi a audytorami” – ang. tytuł: „Internal Audit in Banks and the Supervisor's Relationship with Auditors” (sierpień 2001);
  - „Pogłębiona analiza klienta w bankach” – ang. tytuł: „Customer Due Diligence for Banks” (październik 2001);
  - „Zasady dobrej praktyki w zakresie zarządzania i nadzoru nad ryzykiem operacyjnym” – ang. tytuł: „Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk” (luty 2003);

---

¹ Komitet jest świadomy, że istnieją znaczące różnice ram prawnych między poszczególnymi krajami, jeśli chodzi o funkcje rady i zarządu. W niektórych krajach głównym, jeśli nie jedynym, zadaniem rady jest nadzór nad ciałem wykonawczym (zarządem, bądź kierownictwem w ogóle), tak by spełniało one swoje zadania. Z tego powodu w niektórych przypadkach rada znana jest pod nazwą rady nadzorczej. Oznacza to, że rada nie ma żadnych funkcji wykonawczych. W innych krajach, rada ma jednak szersze kompetencje, jako że określa ona ogólne ramy, w których funkcjonuje zarząd banku. Z powodu tych różnic pojęcia rady i zarządu są używane w niniejszym dokumencie nie po to, by identyfikować konkretne konstrukcje prawne, lecz by nazywać dwa organy decyzyjne wewnątrz banku.

- „Międzynarodowa konwergencja pomiarów kapitału i standardów kapitałowych – zmieniona struktura” – ang. tytuł: “International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards – A Revised Framework” (czerwiec 2004) oraz
- „Skonsolidowane zarządzanie ryzykiem związanym ze znajomością klienta” – ang. tytuł: „Consolidated KYC Risk Management” (październik 2004).

13. Dokument ten przed opisaniem zasad, które powinny stanowić podstawę działania bankowej jednostki ds. zgodności omawia szczególne obowiązki rady i zarządu w kwestiach zgodności.

Obowiązki rady w zakresie zgodności

Zasada 1

Rada banku odpowiada za nadzorowanie zarządzania ryzykiem braku zgodności. Rada powinna zatwierdzić politykę banku w zakresie zgodności, m.in. zredagować oficjalny dokument ustanawiający stałą i efektywnie działającą jednostkę ds. zgodności. Przynajmniej raz do roku rada lub komitet rady powinny ocenić stopień efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez bank.

14. Jak wspomniano we wstępie, polityka banku w zakresie zgodności nie będzie efektywna, jeśli rada nie będzie podkreślać znaczenia uczciwości w działaniu organizacji. Zgodność z obowiązującym prawem, przepisami i standardami powinna być postrzegana jako kluczowy środek prowadzący do tego celu. Tak jak w przypadku innych kategorii ryzyka, rada jest odpowiedzialna za upewnienie się, że w banku prowadzona jest odpowiednia polityka zarządzania ryzykiem braku zgodności. Rada powinna nadzorować wprowadzanie tej polityki, w tym zapewniać efektywne i sprawne rozwiązywanie przez zarząd kwestii zgodności przy wsparciu jednostki ds. zgodności. Rada może, oczywiście, delegować te zadania odpowiedniemu komitetowi rady (np. komitetowi rady ds. audytu).

Obowiązki zarządu w zakresie zgodności

Zasada 2

Zarząd banku odpowiada za efektywne zarządzanie w banku ryzykiem braku zgodności.

15. Następne dwie zasady wyrażają najważniejsze elementy powyższej zasady ogólnej .

Zasada 3

Zarząd banku jest odpowiedzialny za ustanowienie i ogłoszenie polityki zgodności, dopilnowanie jej przestrzegania i składanie sprawozdań radzie nt. zarządzania w banku ryzykiem braku zgodności.

16. Zarząd banku odpowiada za sformułowanie na piśmie polityki zgodności, która zawierać będzie podstawowe zasady działania dla kierownictwa i pracowników jak też wyjaśniać główne procesy identyfikujące ryzyko braku zgodności i umożliwiające zarządzanie nim na wszystkich szczeblach

organizacji. Dla osiągnięcia jasności i przejrzystości można wprowadzić rozróżnienie między standardami ogólnymi dla wszystkich pracowników a regułami obowiązującymi jedynie wybrane ich grupy.

17. Obowiązek dopilnowania przestrzegania polityki zgodności spoczywający na zarządzie pociąga za sobą obowiązek podjęcia odpowiednich środków naprawczych bądź dyscyplinarnych, jeśli stwierdzone zostaną uchybienia.

18. Zarząd przy wsparciu jednostki ds. zgodności powinien:

- przynajmniej raz w roku zidentyfikować i ocenić główne kwestie związane z ryzykiem braku zgodności stojące przed bankiem i dokonać przeglądu planów zarządzania nim. Plany takie powinny mieć na celu usunięcie braków (w polityce, procedurach, ich wprowadzaniu lub wykonaniu) przeszkadzających w efektywnym zarządzaniu ryzykami braku zgodności, jak też podejmować kwestie zapotrzebowania na nowe elementy polityki z zakresu zgodności lub procedury zarządzania nowymi ryzykami braku zgodności zidentyfikowanymi w trakcie dorocznej oceny tego ryzyka,²
- przynajmniej raz do roku składać sprawozdanie radzie lub komitetowi rady ds. zarządzania ryzykiem braku zgodności w taki sposób, by wspomóc członków rady w dokonaniu wyważonej oceny efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez bank oraz
- niezwłocznie składać sprawozdanie radzie lub komitetowi rady w przypadku wszelkich istotnych uchybień w kwestiach zgodności (np. wszelkich uchybień, które mogą generować znaczące ryzyko sankcji prawnych lub regulacyjnych, materialne straty finansowe lub uszczerbek dla reputacji banku).

Zasada 4

Zarząd banku odpowiada za ustanowienie stałej i efektywnie działającej jednostki ds. zgodności w ramach banku jako składowej polityki banku ds. zgodności.

19. Zarząd powinien dołożyć wszelkich starań, by bank mógł polegać na stałej i efektywnie działającej jednostce ds. zgodności funkcjonującej zgodnie z poniższymi zasadami.

Zasady funkcjonowania jednostki ds. zgodności

Zasada 5: Niezależność

Jednostka ds. zgodności banku powinna być niezależna.

20. Na koncepcję niezależności składają się cztery współzależne elementy, przedstawione bardziej szczegółowo poniżej. Po pierwsze, jednostka ds. zgodności powinna posiadać w ramach banku status formalny. Po drugie, powinien zostać wyznaczony urzędnik wysokiego szczebla na poziomie grupy lub kierownik jednostki ds. zgodności ponoszący całkowitą odpowiedzialność za koordynację zarządzania ryzykiem braku zgodności. Po trzecie, pracownicy jednostki ds. zgodności, a w szczególności kierownik tej jednostki nie powinni zajmować stanowisk, na których może nastąpić konflikt interesów między ich obowiązkami związanymi z kwestiami zgodności i jakimikolwiek innymi obowiązkami, które na nich spoczywają. Po czwarte, pracownicy jednostki ds. zgodności powinni mieć swobodny dostęp do informacji i pracowników banku, których pomoc jest im konieczna do wywiązania się z obowiązków.

---

² Patrz ustęp 41 poniżej.

21. Koncepcja niezależności nie oznacza, że jednostka ds. zgodności nie może ściśle współpracować z kierownictwem i pracownikami różnych jednostek operacyjnych. W istocie rzeczy współdziałanie w ramach roboczych relacji między jednostką ds. zgodności a jednostkami operacyjnymi powinno pomóc w identyfikacji i zarządzaniu ryzykami braku zgodności na wczesnym etapie. Różne elementy opisane poniżej powinny być raczej traktowane jako zabezpieczenia zapewniające efektywne działanie jednostki ds. zgodności, niezależnie od ścisłej współpracy między tą jednostką a jednostkami operacyjnymi. Sposób, w jaki zabezpieczenia będą wprowadzane zależeć będzie do pewnego stopnia od konkretnych obowiązków poszczególnych pracowników tej jednostki.

Status

22. Jednostka ds. zgodności powinna otrzymać w ramach banku status formalny, w celu zapewnienia jej odpowiedniego autorytetu i niezależności. Można tego dokonać przez odpowiedni zapis w polityce banku ds. zgodności lub w innym dokumencie formalnym. Dokument taki powinien zostać następnie przedstawiony wszystkim pracownikom banku.

23. W dokumencie powinny zostać poruszone następujące kwestie dotyczące jednostki ds. zgodności:
- jej rola i zakres obowiązków;
  - środki służące do zapewnienia jej niezależności;
  - jej relacje z innymi komórkami odpowiedzialnymi za zarządzanie ryzykiem wewnątrz banku i z jednostką audytu wewnętrznego;
  - w przypadkach, gdy obowiązki z zakresu zgodności są wykonywane przez pracowników różnych departamentów, jaki jest podział tych obowiązków między departamenty;
  - jej prawo do dostępu do informacji potrzebnej do wykonywania powierzonych jej zadań i wiążące się z tym obowiązki pracowników banku dotyczące współdziałania i dostarczania takich informacji;
  - jej prawo do badania możliwych naruszeń polityki zgodności i powoływania zewnętrznych ekspertów do wykonania tego zadania, jeśli okaże się to konieczne;
  - jej prawo do swobodnego komunikowania swoich ustaleń zarządowi a jeśli to konieczne, radzie lub komitetowi rady;
  - jej formalne zobowiązania dotyczące składania sprawozdań zarządowi oraz
  - jej prawo do bezpośredniego dostępu do rady lub komitetu rady.

Kierownik jednostki ds. zgodności

24. W każdym banku powinien znajdować się dyrektor wykonawczy lub członek zarządu odpowiedzialny za całość koordynacji procesu identyfikacji i zarządzania w banku ryzykiem braku zgodności jak też za nadzór nad działaniami całej jednostki ds. zgodności. Niniejszy dokument używa nazwy "kierownik jednostki ds. zgodności", by opisać tę funkcję.³

25. Organizacja systemu raportowania i inne relacje funkcjonalne między pracownikami wykonującymi zadania z zakresu zgodności a kierownikiem jednostki ds. zgodności zależeć będą od sposobu, w jaki bank zorganizuje tę jednostkę. Pracownicy jednostki, która jest częścią lokalnych jednostek operacyjnych lub lokalnych filii mogą podlegać pod względem sprawozdawczości kierownictwu jednostki operacyjnej lub kierownictwu filii. Nie budzi to zastrzeżeń, pod warunkiem, że pracownicy ci będą pod względem sprawozdawczości podlegać także kierownikowi jednostki ds. zgodności w kwestiach dotyczących obowiązków zapewnienia zgodności. W przypadkach, gdy

³ W niektórych bankach, stanowisko kierownika pionu ds. zgodności określane jest też nazwą „specjalista ds. zgodności”, podczas gdy w innych nazwa ta oznacza pracownika wypełniającego obowiązki z zakresu zgodności.

pracownicy jednostki ds. zgodności zorganizowani są w niezależne jednostki wsparcia (np. prawną, kontroli finansowej, zarządzania ryzykiem), istnienie osobnej ścieżki raportowania biegnącej od pracowników tych jednostek do kierownika jednostki ds. zgodności może nie być konieczne. Jednakże jednostki te powinny blisko współpracować z kierownikiem jednostki ds. zgodności, tak by mogła ona efektywnie wypełniać swoje obowiązki.

26. Kierownik jednostki ds. zgodności może, ale nie musi, być członkiem zarządu. Jeśli jest członkiem zarządu, nie powinien być obciążony bezpośrednio obowiązkami kierowania jednostką operacyjną. Jeśli kierownik jednostki ds. zgodności nie jest członkiem zarządu, powinien mieć możliwość składania raportu bezpośrednio członkowi zarządu, który nie jest obciążony kierowaniem jednostką operacyjną.

27. Organy nadzorcze banku i rada powinny być informowane, gdy kierownik jednostki ds. zgodności obejmuje bądź opuszcza stanowisko. Gdy je opuszcza, powinni też poznać powody jego odejścia. W przypadku banków posiadających filie w innych krajach z urzędnikami zajmującymi się zapewnianiem zgodności na szczeblu lokalnym, organ nadzorczy w kraju pochodzenia banku powinien być w podobny sposób informowany o przybyciu bądź odejściu lokalnego kierownika jednostki ds. zgodności.

Konflikt interesów

28. Niezależność kierownika jednostki ds. zgodności i wszystkich pracowników pełniących obowiązki z tego zakresu może zostać podważona, jeśli znajdują się oni w położeniu, gdzie istnieje realny lub potencjalny konflikt między ich obowiązkami związanymi z kwestiami zgodności a innymi obowiązkami. Zdaniem Komitetu wskazane jest, by pracownicy jednostki ds. zgodności wykonywali obowiązki wyłącznie z tego zakresu. Komitet przyznaje jednak, że nie zawsze stanowi to praktyczne rozwiązanie w mniejszych bankach, małych jednostkach operacyjnych czy lokalnych filiach. W tych przypadkach, pracownicy jednostki ds. zgodności mogą wykonywać też inne zadania, pod warunkiem, że uniknie się potencjalnych konfliktów interesów.

29. Niezależność pracowników jednostki ds. zgodności może również zostać podważona, jeśli ich wynagrodzenie jest uzależnione od wyników finansowych pionu operacyjnego, dla którego wykonują obowiązki z zakresu zgodności. Niemniej wynagrodzenie powiązane z finansowymi wynikami banku jako całości generalnie jest do przyjęcia.

Dostęp do informacji i komunikacja z pracownikami

30. Pracownicy jednostki ds. zgodności powinni mieć prawo do kontaktowania się z własnej inicjatywy z każdym pracownikiem i uzyskiwać dostęp do dowolnych dokumentów czy plików potrzebnych im do wykonywania swych obowiązków.

31. Pracownicy jednostki ds. zgodności powinni mieć możliwość przejawiania inicjatywy i wypełniania swoich obowiązków we wszelkich departamentach banku, w których istnieje ryzyko braku zgodności. Jednostka ds. zgodności powinna mieć prawo zbadania możliwych naruszeń polityki zgodności i zwracania się o pomoc do pracujących w banku specjalistów (np. z zakresu audytu prawnego lub wewnętrznego) lub też angażowania specjalistów z zewnątrz do wykonania tego zadania, jeśli uzna to za stosowne.

32. Jednostka ds. zgodności powinna mieć możliwość swobodnego składania sprawozdań zarządowi w sprawie wszelkich nieprawidłowości lub uchybień ujawnionych w toku kontroli bez obaw przed negatywnymi reperkusjami ze strony kierownictwa czy innych pracowników. Chociaż w normalnym

trybie ścieżka raportowania prowadzi do zarządu, jednostka ds. zgodności powinna mieć także prawo bezpośredniego dostępu do rady lub do komitetu rady z pominięciem normalnej procedury sprawozdawczości, gdy będzie to niezbędne. Ponadto, dla rady lub dla komitetu rady może okazać się użyteczne organizowanie przynajmniej raz do roku spotkań z kierownikiem jednostki ds. zgodności, jako że pomoże to radzie lub komitetowi rady ocenić stopień efektywności, z jaką bank zarządza swoim ryzykiem braku zgodności.

Zasada 6: Zasoby

Jednostka ds. zgodności banku powinna mieć zasoby odpowiednie do efektywnego wypełniania swoich obowiązków.

33. Zasoby przeznaczone dla jednostki ds. zgodności powinny być odpowiednie i wystarczające do zapewnienia efektywnego zarządzania ryzykiem braku zgodności w ramach banku. W szczególności, pracownicy jednostki ds. zgodności powinni posiadać niezbędne kwalifikacje, doświadczenie i przymioty tak osobiste jak i zawodowe, umożliwiające im wypełnianie zadań o tak specyficznym charakterze. Pracownicy jednostki ds. zgodności powinni posiadać rzetelną wiedzę nt. ustaw, przepisów i standardów dotyczących zgodności i ich praktycznego znaczenia dla działalności banku. Umiejętności zawodowe pracowników jednostki ds. zgodności, szczególnie w zakresie śledzenia bieżących zmian w ustawach, przepisach i standardach dotyczących zgodności, powinny być podnoszone poprzez regularne szkolenia.

Zasada 7: Obowiązki jednostki ds. zgodności

Istotą obowiązków bankowej jednostki ds. zgodności powinno być pomaganie zarządowi w efektywnym zarządzaniu ryzykami braku zgodności, z jakimi spotyka się bank. Szczegółowe obowiązki zostały wymienione poniżej. Jeśli niektóre z tych obowiązków są wypełniane przez pracowników innych departamentów, podział obowiązków między departamentami powinien być klarowny.

34. Nie wszystkie obowiązki dotyczące zgodności są zawsze wypełniane przez departament ds. zgodności czy odrębną komórkę ds. zgodności. Obowiązki te mogą być wypełniane przez pracowników innych departamentów. Na przykład w niektórych bankach departamenty prawny i ds. zgodności mogą być odrębne; departament prawny może być odpowiedzialny za doradzanie zarządowi w kwestiach prawa, przepisów i standardów zgodności i za przygotowanie wytycznych dla pracowników, podczas gdy departament ds. zgodności może odpowiadać za monitorowanie zgodności z polityką i procedurami banku oraz za składanie sprawozdań zarządowi. W innych bankach części jednostki ds. zgodności mogą być umieszczane wewnątrz grupy ryzyka operacyjnego lub, bardziej ogólnie, grupy zarządzania ryzykiem. Jeśli istnieje podział obowiązków między departamentami, przypisanie obowiązków każdemu departamentowi powinno być klarowne. Powinny istnieć również odpowiednie mechanizmy współpracy między wszystkimi departamentami a kierownikiem jednostki ds. zgodności (np. w kwestii dostarczania i wymiany odpowiedniej informacji oraz doradztwa). Mechanizmy te powinny być na tyle skuteczne, by kierownik jednostki ds. zgodności mógł efektywnie wypełniać swe obowiązki.

Doradztwo

35. Jednostka ds. zgodności powinna doradzać zarządowi w sprawach prawa, przepisów i standardów zgodności, a także informować go o zmianach w tej dziedzinie.

Wytyczne i szkolenia

36. Jednostka ds. zgodności powinna wspierać zarząd na następujących polach:
- szkolenie pracowników w kwestiach zgodności, spełnianie roli punktu konsultacyjnego dla pytań i wątpliwości pracowników w sprawach zgodności, jak też
  - formułowanie pisemnych wytycznych dla pracowników w kwestii odpowiedniego wprowadzania prawa, przepisów i standardów zgodności poprzez przyjętą politykę i procedury działania, jak też sporządzanie innych dokumentów, takich jak podręczniki z zakresu zgodności, wewnętrzne kodeksy postępowania i wytyczne dotyczące istniejących praktyk.

Identyfikacja, pomiar i ocena ryzyka braku zgodności

37. Jednostka ds. zgodności powinna w sposób aktywny identyfikować, dokumentować i oceniać ryzyka braku zgodności związane z operacyjną działalnością banku, w tym z przygotowywaniem nowych produktów i praktyk operacyjnych, proponowanym zaangażowaniem w nowe rodzaje działalności gospodarczej bądź relacjami z klientami lub istotnymi zmianami w naturze tych relacji. Jeśli w banku istnieje komitet ds. nowych produktów, jednostka ds. zgodności powinna być w nim reprezentowana.

38. Jednostka powinna również uwzględnić sposoby pomiaru ryzyka braku zgodności (np. poprzez użycie wskaźników wyników) i używać takich pomiarów do wspomagania oceny ryzyka braku zgodności. Narzędziem dostarczającym wskaźników wyników może być nowoczesna technika pozwalająca na agregowanie bądź filtrowanie danych sygnalizujących potencjalne problemy ze zgodnością (np. rosnącą liczbę skarg klientów, niestandardowe operacje i transakcje, itd.).

39. Jednostka ds. zgodności powinna ocenić stosowność procedur i wytycznych bankowych dotyczących zgodności, szybko reagować na wszelkie zidentyfikowane niedociągnięcia, a tam gdzie to konieczne formułować propozycje ulepszeń.

Monitorowanie, testowanie i sprawozdawczość

40. Jednostka ds. zgodności powinna monitorować i sprawdzać zgodność przeprowadzając wyczerpujące i reprezentatywne testy zgodności. Wyniki testów zgodności powinny być przekazywane dalej w ramach trybu sprawozdawczości jednostki ds. zgodności i zgodnie z wewnętrznymi bankowymi procedurami zarządzania ryzykiem.

41. Kierownik jednostki ds. zgodności powinien regularnie składać zarządowi sprawozdania w kwestiach zgodności. Sprawozdania powinny odnosić się do oceny ryzyka braku zgodności dotyczącego okresu obejmowanego przez sprawozdanie, w tym wszelkich zmian w profilu ryzyka zgodności w oparciu o odpowiednie pomiary, takie jak wskaźniki wyników. Powinny one też podsumowywać wszystkie zidentyfikowane uchybienia i/lub niedociągnięcia oraz rekomendowane środki naprawcze, jak też przedstawiać te środki naprawcze, które już zostały podjęte. Format sprawozdań powinien odpowiadać profilowi ryzyka braku zgodności w danym banku i działalności banku.

Obowiązki ustawowe i kooperacja

42. Jednostka ds. zgodności może posiadać specyficzne obowiązki ustawowe (np. jako jednostka odpowiedzialna za przeciwdziałanie praniu brudnych pieniędzy). Może również współdziałać z odpowiednimi podmiotami zewnętrznymi, takimi jak organy nadzorcze, instytucje normalizujące i zewnętrzni eksperci.

Program zgodności

43. Obowiązki jednostki ds. zgodności powinny być wypełniane z poszanowaniem programu zgodności ustalającego plan działań takich jak prowadzenie i przegląd polityki banku oraz poszczególnych procedur, ocena ryzyka braku zgodności, testowanie zgodności oraz szkolenie pracowników w kwestiach zgodności. Program dotyczący zgodności powinien być formułowany pod kątem ryzyka i podlegać wglądowi kierownika jednostki ds. zgodności, tak, aby jego działanie obejmowało wszystkie obszary działalności operacyjnej banku i aby zapewnić koordynację między jednostkami zarządzania ryzykiem.

Zasada 8: Relacje z jednostką audytu wewnętrznego

Zakres działań jednostki ds. zgodności powinien podlegać okresowej kontroli przez jednostkę audytu wewnętrznego.

44. Ryzyko braku zgodności powinno być wliczone w metodologię oceny ryzyka, którą posługuje się jednostka audytu wewnętrznego. Powinien zostać też ustanowiony program audytu, który obejmie adekwatność i efektywność bankowej jednostki ds. zgodności, w tym testowanie mechanizmów kontrolnych odpowiednich do szacowanego poziomu ryzyka.

45. Ta zasada oznacza, że jednostka ds. zgodności i jednostka audytu powinny być oddzielne, tak, aby działania jednostki ds. zgodności podlegały niezależnej kontroli. Dlatego ważne jest, by w banku panowało pełne zrozumienie jak ocena ryzyka i działania testujące zostały rozdzielone między obie jednostki i by podział ten został sformułowany na piśmie (np. w dokumencie przedstawiającym politykę banku w kwestiach zgodności lub w powiązanim dokumencie, np. w protokole). Jednostka audytu powinna oczywiście informować kierownika jednostki ds. zgodności o wszelkich ustaleniach audytu w kwestiach zgodności.

Inne zagadnienia

Zasada 9: Zagadnienia przedsięwzięć transgranicznych

Banki powinny stosować się do obowiązujących praw i przepisów we wszelkich porządkach prawnych, w których przychodzi im działać, zaś organizacja i struktura jednostki ds. zgodności powinna być dostosowana do lokalnych wymogów prawnych i regulacyjnych.

46. Banki mogą prowadzić działalność międzynarodową poprzez lokalne filie lub oddziały lub też w odmiennych porządkach prawnych, gdzie nie mają swojego przedstawicielstwa. Wymogi prawne lub regulacyjne mogą się różnić w zależności od obszarów prawnych a także od rodzaju działalności gospodarczej prowadzonej przez bank czy charakteru jego przedstawicielstwa na danym obszarze.

47. Banki, które zdecydowały się na prowadzenie działalności w konkretnym obszarze prawnym powinny stosować się do wymagań prawnych i regulacyjnych tego obszaru. Na przykład banki działające poprzez swoje filie muszą spełniać wymogi prawne i regulacyjne obszaru prawnego, na którym znajduje się bank. W pewnych obszarach mogą również występować specjalne wymagania dotyczące oddziałów banków zagranicznych. Lokalne oddziały muszą dopilnować, by obowiązki związane z kwestiami zgodności charakterystyczne dla danego obszaru spoczywały na osobach z odpowiednią znajomością

realiów lokalnych i podlegały nadzorowi ze strony kierownika jednostki ds. zgodności we współpracy z innymi bankowymi jednostkami zarządzania ryzykiem.

48. Komitet jest świadom, że bank może zdecydować się na prowadzenie działalności w wielu obszarach prawnych z różnych uzasadnionych powodów. Niemniej, powinny istnieć procedury identyfikowania i oceny możliwego ryzyka dla reputacji banku w razie oferowania przezeń takich produktów lub prowadzenia takiej działalności w niektórych z tych obszarów, jakie nie byłyby dozwolone w obszarze macierzystym banku.

Zasada 10: Outsourcing

Zapewnianie zgodności powinno być traktowane jako podstawowa działalność z zakresu zarządzania ryzykiem wewnątrz banku. Konkretnie zadania jednostki ds. zgodności mogą być zlecane na zewnątrz, ale muszą podlegać właściwemu nadzorowi ze strony kierownika tej jednostki.

49. Wspólne Forum (tzn. Komitet Bazylejski ds. Nadzoru Bankowego, Międzynarodowa Organizacja Komisji Papierów Wartościowych i Międzynarodowe Stowarzyszenie Nadzorów Ubezpieczeń) niedawno opracowało ogólne zasady dotyczące udzielania zleceń na zewnątrz przez podmioty podlegające odpowiednim przepisom. Zachęca się banki do odwoływania się do tych zasad.⁴

50. Bank powinien dopilnować, by żadne ustalenia dotyczące udzielania zleceń na zewnątrz nie przeszkadzały w efektywnej pracy organów nadzorczych. Niezależnie od zakresu zadań zleczanych na zewnątrz przez jednostkę ds. zgodności, rada i zarząd nadal ponoszą odpowiedzialność za zgodność funkcjonowania banku z całością obowiązującego prawa, przepisami i standardami.

---

⁴ Wspólne forum – “Outsourcing in Financial Services” – Luty 2005 (dostępne pod adresem www.bis.org).